

Aprenentatge servei del CEIP Ponent

Margarita Coll

Maria Margarita Calafell

RESUM

Aquest treball pretén donar a conèixer una de les activitats que es duen a terme al CEIP Ponent. Es tracta d'una activitat que integra el servei a la comunitat amb l'aprenentatge de competències, habilitats o valors. Amb l'Aprenentatge Servei es fonen intencionalitat pedagògica i intencionalitat solidària. És una proposta que parteix d'elements com el servei voluntari a la comunitat i l'adquisició d'aprenentatges.

RESUMEN

Este trabajo pretende dar a conocer una de las actividades que se llevan a cabo en el CEIP Ponent. Se trata de una actividad que integra el servicio a la comunidad con el aprendizaje de competencias, habilidades o valores. Con el Aprendizaje Servicio se funden intencionalidad pedagógica e intencionalidad solidaria. Es una propuesta que parte de elementos como el servicio voluntario a la comunidad y la adquisición de aprendizajes.

QUÈ ÉS UNA APS?

L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo i interactuar-hi.

El CEIP Ponent, el curs 16-17, va veure la necessitat d'interactuar amb l'entorn que té i així enriquir aprenentatges de manera més directa, més propera i més significativa.

El nostre centre es troba ubicat en un punt privilegiat de la ciutat d'Inca, es troba situat a la barriada de Crist Rei, amb carrers amples, cases unifamiliars, espais verds, serveis i centres (escoleta, residència de padrins, residència de joves discapacitats, escola concertada de primària) que ens aporten un gran ventall de possibilitats per augmentar i consolidar els aprenentatges que desenvolupam al CEIP Ponent.

Per què aquest canvi? Per què ens plantejam obrir-nos? Per què apostam per una APS? Dins l'escola sempre anam fent, anam produint, investigam, cercam informació, raonam, elaboram... però com ho feim? Què feim del que produïm? Totes aquestes qüestions ens formularem i decidirem obrir-nos al nostre voltant. Amb l'entorn, com ja hem dit abans, tan ric, no podíem tenir les "portes tancades", hem de compartir tot el nostre aprenentatge i no sols dins l'escola, també fora per aconseguir aprenentatges significatius i funcionals.

Podem dir que la relació que s'estableix entre l'aprenentatge i el servei genera una nova realitat, una realitat rica, que intensifica els efectes de cada un per separat. L'aprenentatge millora el servei a la comunitat, perquè aquest guanya en qualitat, i el servei dona sentit a l'aprenentatge, perquè allò que s'aprèn es pot transferir a la realitat en forma d'acció.

Per una banda, doncs, tenim una millora en aprenentatge i, per altra, i molt important i significativa pel valor que li donam com a centre, és la formació integral dels infants amb uns valors de solidaritat i empatia.

En l'APS es fonen intencionalitat pedagògica i intencionalitat solidària. És una proposta innovadora que parteix d'elements tan coneguts com el servei voluntari a la comunitat i l'adquisició d'aprenentatges.

L'APS és una manera d'unir l'èxit educatiu i un compromís social: aprendre a ser competents essent útils als altres. Ens hem adonat que desenvolupant APS posam en valor bones pràctiques que estan dins el cor de l'educació integral i compromesa.

Quan posam en marxa l'APS, hem de tenir en compte les tres passes que estan interrelacionades per aconseguir l'objectiu.

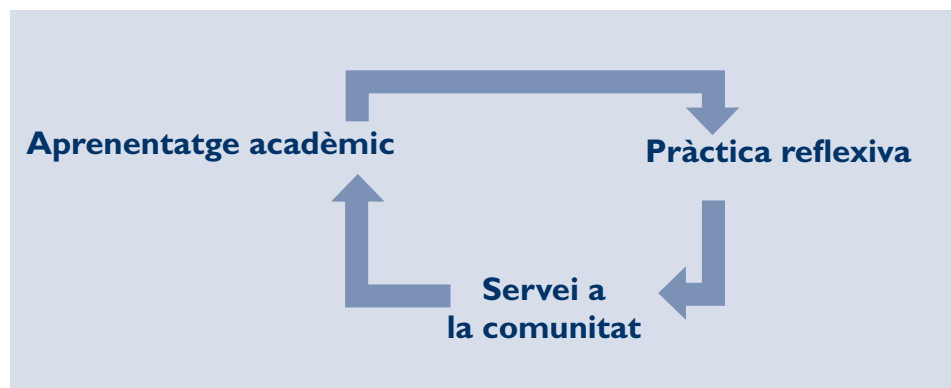

Figura 1. Passes per a l'APS

CONTEXT DEL NOSTRE CENTRE

El CEIP Ponent és un centre que va néixer ara fa 40 anys, el curs 1977-1978, als afores d'Inca ubicat al barri de Crist Rei. Tan sols hi havia l'escola, les vies del tren que passaven per devora, i que encara hi passen, i poca cosa més. Al llarg dels anys noranta, l'entorn va anar creixent i s'ha construït un "petit poble" al barri.

La trajectòria de l'escola ha anat en augment positiu, gràcies a la tasca desenvolupada per tots els mestres que han anat passant i que han volgut enlairar un centre on la matrícula era molt baixa i on ara és el més demanat en matrícula.

Ja a l'any 1990 es va definir el CEIP Ponent com una escola d'integració, on els alumnes de necessitats educatives especials venien a formar-se, a aprendre i a ser feliços en un entorn proper i familiar. A poc a poc, hem anat creixent i ens hem consolidat com una escola inclusiva, de qualitat (amb segell 2010 i centre amb Pla d'innovació pedagògica (curs 16-17). Tots aquests punts han fet que any rere any el claustre aposti per la innovació i vagi millorant per aconseguir un procés d'ensenyança aprenentatge funcional.

Des del primer moment que un infant entra dins la nostra escola se sent feliç, valorat, escoltat i sobretot estimat; punts de partida per iniciar una educació integral i aprenentatges significatius. Hem iniciat metodologies innovadores i actives en què l'alumnat aprèn mitjançant la manipulació, l'experimentació, el raonament; volem aconseguir alumnes competents que sàpiguen interactuar amb l'entorn i amb la seva realitat. Per tot, aplicar un aprenentatge de serveis al CEIP Ponent és un punt clau per arribar al que ens proposam (alumnes competents) i som uns privilegiats de tenir un

entorn ric que ens ajuda a desenvolupar la nostra metodologia i aprenentatge dels nostres infants. Compartir amb els altres, tant en l'entorn de centre com a fora, fa que els alumnes vegin una funcionalitat al que aprenen, i l'enriquiment és de tots.

Ara ens definim com un centre innovador i inclusiu, on el més important és l'atenció dels alumnes i on les famílies tenen un paper important, són participants del procés d'ensenyança aprenentatge. Som una escola que apostam per una educació inclusiva, donant una educació de qualitat a tothom en tots els àmbits i on la comunitat educativa està oberta a l'entorn. Construïm una comunitat educativa que s'apropa i s'adapta a les necessitats educatives dels alumnes, respectant les seves diferències i potenciant-ne les capacitats.

L'APS AL CEIP PONENT

La feina diària que es duu a terme dins l'escola ens du a pensar per què no obrir-nos a l'exterior. Per què no exposar als alumnes de l'escoleta Toninaina el projecte dels nadons? Com ens poden ajudar els padrins de la llar? I els residents del casal de Joan XXIII, estan contents quan els feim visites? Des del curs 16-17 hem anat realitzant activitats conjuntes, coordinades i organitzades entre els diferents professionals, i hem observat que hi ha un millor aprenentatge de coneixements però sobretot de valors i principis (educació emocional). Han facilitat experiències concretes de reconeixement de fortaleses i enfortiment de capacitats personals.

Una vegada aplicada l'APS ens adonam que a nivell de comunitat educativa hem crescut i ens hem beneficiat: alumnat, professorat, famílies, entorn.

Al professorat ens ha permès la col·laboració amb organitzacions de la comunitat en el desenvolupament de la docència i afegeix la dimensió de recerca; ha fomentat equips docents interdisciplinaris i, a més, ens ha afavorit a nivell de mirada del rol del mentor. Ara som facilitadors de l'aprenentatge formant alumnes més competents.

Quant als alumnes, han crescut i han creat un vincle i un compromís amb l'entorn, han millorat la seva sensibilitat cap a la diversitat i multiculturalitat. Ens adonam també que els alumnes incrementen la seva motivació cap a l'aprenentatge.

VALORS que s'intenten treballar amb aquestes activitats:

- Civisme i solidaritat

Educar en les bones maneres i en la urbanitat és col·laborar a ensenyar a viure el respecte i a pensar en la vida dels altres. I també, tant a la llar com en societat, contribueixen a fer la vida agradable i a crear un clima càlid i afectuós.

- Respecte i tolerància

Educar en el respecte i tolerància és un complement de l'educació de la llibertat; viure aquests valors és estimar la dignitat de la persona i respectar la seva intimitat.

- Fermesa i generositat

Ser generós sempre és fruit de l'oblit personal per fer el bé als que tenim més a prop nostre.

QUÈ FEIM AL CEIP PONENT?

Al llarg d'aquests dos anys hem establert uns lligams emocionals amb el nostre entorn, que fan que any rere any anem millorant i treballem de forma més globalitzada i emocional.

Per crear aquests vincles hem anat desenvolupant i organitzant activitats en què els alumnes i altres (avis, infants, nins especials...) puguem créixer amb uns valors rics per a la vida.

Les activitats que duim a terme tenen a veure amb les tradicions i cultura de la nostra illa a més, també, d'aprenentatge.

Iniciem el curs donant una benvinguda als nostres companys; iniciem un curs on tots som participants i per això el camí ha de començar a rutllar.

Ben aviat, per octubre no deixam de conservar una de les tradicions més antigues de la nostra illa, les Verges. El CEIP Ponent celebra aquesta festivitat com a centre i es convida el casal-residència de Joan XXIII a tastar els nostres bunyols. Cada any, la nostra bunyolera Bibiana elabora bunyols per a tots els alumnes del centre i convidam els companys de l'entorn proper.

Tampoc podem oblidar les festes de Nadal, festival de nades, xocolatada, patges reials. Com ho compartim? Treim "fora" els instruments i les veus i visitam l'escoleta Toninaina, el casal de padrins i el casal-residència de Joan XXIII. L'alegria de poder cantar el que hem après al llarg del trimestre, nades variades, ens ompl i, a més, veure les cares de felicitat dels que ens escolten fa que cada any ens superem.

Arriba gener i celebrem Sant Antoni, també una festa tradicional de la nostra cultura; dimonis, ximbombes, gloses, foguerons, caretes... Dia 17 de gener ens vestim de vermell i negre i berenam de menjar típic de la festa: sobrassada, botifarrons, llom, xulla... És una festa per compartir amb famílies, companys i entorn. Els padrins venen a berenar i escoltar les gloses que han inventat els infants de la nostra escola. Conservar i compartir aquestes festes tradicionals fa que la cultura no es perdi, fa que tots agafem un nou aprenentatge, fa que es respectin les nostres tradicions.

Acaba gener amb el dia internacional de la Pau i res millor que obrir-nos i arribar ben lluny amb la nostra veu "VOLEM LA PAU". Establim una coordinació amb els responsables de cada institució (escoleta Toninaina, residència padrins, casal-residència Joan XXIII, CC Beata Francinaina Cirer) i ens reunim al parc Illes Balears que hi ha al barri. Allà realitzam activitats conjuntes en què cada participant té què dir i fer. És una trobada molt guapa i enriquidora on l'objectiu és fomentar la no-violència en el dia a dia als nins i nines i fer-los conscients del que passa a països en guerra.

Per Pasqua elaboram crespells, panades, rubiols, també menjars típics mallorquins d'aquestes festes. El que volem fomentar als nostres alumnes és la conservació de les tradicions típiques de les Illes Balears, i ja que a l'escola desenvolupam tallers i un d'ells és el de cuina, res millor que aprofitar el temps i espai. Crespells ben dolços que compartim amb els residents del casal de Joan XXIII.

Arriben les portes obertes del CEIP Ponent al mes de juny. Què feim? Mostram tot el que hem anat elaborant al llarg del curs. Aquesta obertura té com a objectiu que les famílies vegin tot el que es fa amb metodologia innovadora i activa (projectes, tallers, emocions), però nosaltres anam més enllà i convidam els nostres "veïns" que entrin i també vegin què feim, com aprenem.

A més de totes aquestes activitats establertes al llarg del curs escolar, el CEIP Ponent necessita l'entorn per poder dur a terme els seus projectes i poder desenvolupar un aprenentatge significatiu i funcional. Necessitam experts que ens facin arribar els seus coneixements i nosaltres aplicar-los el que estam estudiant.

Amb tot això feim partícip de la nostra activitat les persones que són majors i demostram la seva validesa. Enriquir el nostre aprenentatge amb les aportacions que ens fan altres persones que no són els nostres mestres.

Què feim? Els padrins de la residència ens ajuden a aprendre amb la seva experiència i saviesa. Com ho feim? Anam a demanar en aspectes que ens poden ajudar (per exemple, amb el projecte "Com serem d'aquí a 80 anys?"). Aquest moment d'intercanvi d'informació, de preguntes, de mirades, de rialles, fa que els padrins i els infants pugin l'autoestima i se sentin valorats tal com són.

Una altra experiència molt enriquidora que s'ha duit a terme aquest curs escolar ha estat la de poder veure com treballen alumnes de 3r ESO de l'IES Pau Casesnoves, què fan allà a l'àrea de tecnologia. Aquests alumnes han elaborat un projecte de Reciclatge i l'han presentat a la nostra escola. Hi ha hagut un *feedback* entre els diferents alumnes que ha provocat que l'aprenentatge hagi estat molt positiu, s'ha assolit plenament el contingut exposat.

Alguns exemples d'activitats compartides amb l'entorn:

QUADRE I. EXEMPLES D'APS AL CEIP PONENT			
Activitat	A qui va dirigida i qui hi participa?	Com ens organitzem?	Objectius i valors
Bunyolada	A tota la comunitat educativa i APS	Per comissió de festes coordinant-nos amb residència Joan XXIII. Els alumnes realitzen bunyols dins l'aula amb les famílies (fins a 3r) i després tenim una bunyolera que en fa per a tot el centre i per a les famílies. Els residents de Joan XXIII venen al centre a menjar bunyols i veuen com es fan a més d'escoltar les cançons típiques del dia.	Compartir la festa tradicional de Mallorca amb tota la comunitat educativa i companys de la residència Joan XXIII. Fermesa i generositat.

Activitat	A qui va dirigida i qui hi participa?	Com ens organitzem?	Objectius i valors
Nadal	A tota la comunitat educativa. Hi participen les famílies del CEIP Ponent. La compartim amb l'escoleta Toninaina, residència de padrins Grup 55, residència Joan XXIII.	La comissió de festes organitza calendari i horari per compartir les nades amb els altres companys. Es fa coordinació amb les altres entitats. Per cursos es reparteixen per les distintes entitats i van a cantar les nades preparades.	Compartir les festes de Nadal amb el nostre entorn. Respecte i tolerància.
Sant Antoni	A tota la comunitat educativa. Hi participen les famílies del CEIP Ponent, padrins de la residència.	La comissió de festes organitza la torrada i la cantada de gloses. Els padrins venen a berenar i a escoltar les gloses i tocar la ximbomba.	Fer perdurar una de les festes tradicionals de Mallorca, compartint amb tota la comunitat educativa i altres les nostres arrels. Civisme i solidaritat.
La Pau	A tota la comunitat educativa de Ponent, infants de l'escoleta Toninaina, padrins de la residència Grup 55, residents de Joan XXIII, alumnes del CC Beata Sor Francinaina Cirer, consistori municipal.	La comissió de festes del CEIP Ponent organitza la diada i es coordina amb cada un dels representants de les altres escoles o residències. Es fa un calendari i horari i es marquen unes activitats conjuntes. Cançons a cantar, missatges...	Celebrar el dia internacional de la Pau a nivell de barri. Fomentar la no-violència en el dia a dia. Ser conscients del que passa a països en guerra.
Portes obertes	Tota la comunitat educativa (família, padrins, amics, entorn...).	Tot el claustre es coordina i a més organitza les activitats per exposar.	Mostrar a tot l'entorn el que es fa al nostre centre al llarg de tot el curs escolar (tallers, projectes, educació emocional, treballs, maquetes, altres activitats).
Pasqua	Tota la comunitat educativa del CEIP Ponent, en què participen les famílies. Residents Joan XXIII.	Per cicles (petits, mitjans i grans) organitzen diferents tipus de tallers de cuina (crespells, panades, rubiols). Ho compartim amb els residents de Joan XXIII.	Seguir les tradicions culinàries en les festes de Pasqua.
Visita Toninaina	Alumnes d'infantil de 3 anys del CEIP Ponent i alumnes de l'escoleta Toninaina.	Els alumnes de Toninaina visiten les instal·lacions del nostre centre, elaborem el berenar saludable i el compartim i jugam tots junts una estoneta.	Obrir les portes del nostre centre als nous alumnes (i altres que no).
IES Pau Casesnoves	Alumnat del CEIP Ponent.	Direcció es coordina amb IES Pau Casesnoves (departament de Tecnologia) perquè ens exposin el seu projecte d'hàbits saludables.	Compartir amb l'exterior els projectes elaborats al llarg del curs.
Projectes	A l'entorn	Exposició del projecte "Com serem en ser majors?". Els alumnes de 1r exposen als padrins el projecte i el completen amb preguntes que demanen i aquells contesten.	Fer partícip de la nostra activitat les persones que són majors i demostrar la seva validesa. Enriquir el nostre aprenentatge amb les aportacions que ens fan altres persones que no són els nostres mestres.

CONCLUSIÓ

Aprendre fent un servei a la comunitat facilita unir aprenentatge i compromís social.

Algunes claus d'èxit de l'educació consisteix a formar bons ciutadans capaços de millorar la societat i no sols en el seu currículum individual; els nostres infants poden contribuir al canvi del seu entorn, arreglant el parc proper, alleugerint la soledat dels padrins i padrines, contant contes als més petits de l'etapa 0-3 i, a més a més, fer un servei a la comunitat. Ajudar els altres és un dels mètodes d'aprenentatge més eficaç perquè els infants troben sentit a allò que estudien quan apliquen els seus coneixements i habilitats en una pràctica solidària.

“L'educació hauria de passar de ser un òrgan reproductor de la societat que tenim a ser un òrgan de foment de l'evolució” (Claudio Naranjo).

L'educació hauria de tenir una finalitat transformadora, de millora, formant ciutadans, amb una dimensió tant intel·lectual com humana.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Cerda, M. (2013). *Por una pedagogía de ayuda entre iguales*. Barcelona: Graó.

Puig, J. M. (coord.) (2015). *11 ideas clave. ¿Cómo realizar un proyecto de aprendizaje servicio?* Barcelona: Graó.

Puig, J. M. (coord.) (2009). *Aprendizaje servicio (ApS). Educación y compromiso cívico*. Barcelona: Graó.

Puig, J. M.; Batlle, R.; Bosch, C. i Palos, J. (2006). *Aprenentatge servei. Educar per a la ciutadania*. Barcelona: Octaedro i Fundació Jaume Bofill.

Martín, X. i Rubio, L. (coord.) (2010). *Prácticas de ciudadanía. Diez experiencias de aprendizaje servicio*. Barcelona: Ministerio de Educación Ciencia i Octaedro.

Martínez, M. (coord.) (2008). *Aprenentatge servei i responsabilitat social de les universitats*. Barcelona: Octaedro i Fundació Jaume Bofill.

Tapia, M. N. (2001). *La solidaridad como pedagogía. El aprendizaje-servicio en la escuela*. Buenos Aires: Ciudad Nueva.

